

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

PÕLLUMAJANDUSLIK NOORSOO KUUKIRI

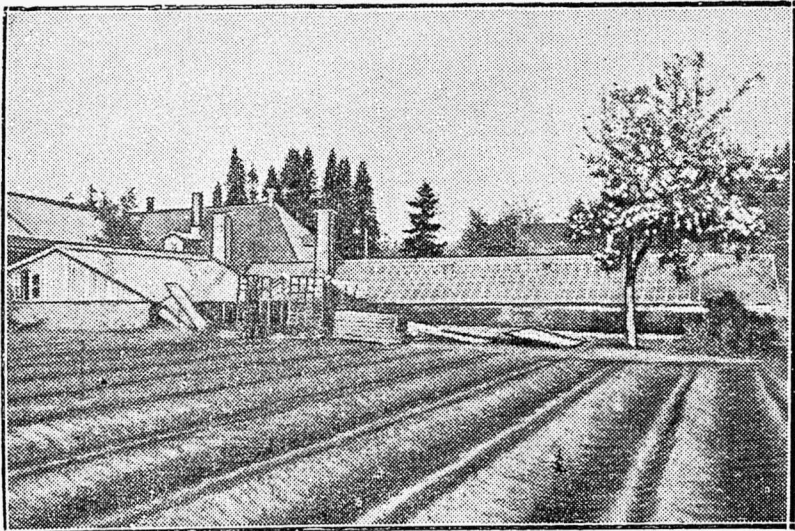
1934

II aastakäik

Toimetaja dr. agr. A. MILJAN. Vastutav toimetaja E. JUST.
Väljaandja EESTI PÕLLUMEESTE KESKSELTS.
Toimetus ja talitus: Tallinn, Pikk 40, postkast 54, telef. 454-70.
Tellimishind: 120 snt. aastas, 65 snt. poolaastas.

Nr. 5

Mai

Vah'i aiandus-mesinduskooli kasvufiioone.

Maa-maailmavaade ja rahvuslik aatevald.

1. Maailmavaate mõiste, tähtsus ja alused.

Noored elavad korraga tänasele ja homsele. Käies radu, milliseid on juba käidud, ei sammu nad pimesi ega noruspäi. Kord õgvendavad nad eelkäijate tee käärusid, kord otsivad kaunimaid või kardetavamaid radu. Uusi suunasidki võetakse, tähistatakse homseks kõlvulikke radu. Noored kohendavad rakmeid ja riistu tööks, teritavad võtluseks relvu. Noored harjutavad lihakseid, harivad mõtte- ja tunde teid. Noored elavad nooruspäevi ja näevad ees loovat töö-elu. Noored, arvustades vanu, tahavad ise otsustada, ise teha. Noorus ja vaba talupoja uhkus hoiavad nõtket selja sirge ja pea püsti. Et vaim seisaks sirgelt, elustades keha ja tööd, et arvustus oleks põhjendatud ja enda otsus õige, selleks vajab vaim selgroogu — nõtket, sirget, tugevat. Vaimu selgrooks on maailmavaade. Nii on nooruse püüded ja maailmavaate kujundamine lahutamatud.

Maailmavaade — sõna võõras, vähetuntud. Nagu oleks sellel küljes mingit kabineti tolmust lõhna või miskit hallipäise mõttetarga surma-rahust? See oleks aga ekslik mulje. Pigem on selles sõnas noorele midagi veetlevat, kõrget, nagu vaimu vabaduse hõngu, — julgustavat, enesetunnet tõstvat.

Sõna ise nagu ütleks, mida temaga on tahetud tähendada — vaade maailmale, selle mõistmine, s. o. meie sisemise ja meid ümbritseva maailma mõistmine ning sellest mõistmisest sõltuv suhtumine sellele maailmale. Kui veel täpsemalt tahaksime öelda, siis mõistame maailmavaadet kui maailma ja elu mõistmist kindla tõekspidamisena.

Igal inimesel on mingi maailmavaade, olgu see oma isiklik või võõra oma, või rahva, kiriku ehk kihi oma. Keegi ei talita elus päris pimesi, ikka põõhjäendab ta kuidagi oma tegu, ikka seletab ta endale kuidagi maailma, millega ta kokku puutub ümbritsevas või iseendas, — olgu see siis oma sõnadega või laenu-lausetega. Iga inimene arvab olevat endal omad tõekspidamised. Kuid pahatihti ei ole need mitte tema enda omad või jälle pole need küllalt selged ja kindlad, et nende alusel järjekindlalt oma tööd teha või teed käia. Sellepärast on siis ka oma sihi saavutamine raske, ülearu aega ja vaeva nõudev, sellepärast satutakse pahatihti võõra oheliku otsa ja lastakse end vedada sinna, kuhu endal lõpuks sugugi ei meeldi, — sellest hiljaksjäänud ohked ja kahjatsemised, tagantjäreli tarkus või pettumus. Sellest, et inimesel on puudunud oma selge ja kindel maailmavaade, olgu see looduse seaduste, ühiskonna nähete või iseenda sisemise ilma mõistmises. Kõige sagedamini ja suurimal määral avalduvad maailmavaate selguse ja kindluse halvad tagajärjed just suhetes kaasinimestega ja ühiskondlike küsimuste otsustamisel.

Kindla, selge ja avara maailmavaate omajal on kerge otsustada ja nimelt õieti ja otstarbekohaselt otsustada, tal ei tarvitse kõheldes ringi vaadata ja oodata, mis „teised“ ees teevad, ega kuulata, missugune agitaator või jutlustaja veenvamalt meelitada või hirmutada ja oma kaupa kiita ning teiste oma laita oskab; sõnaga — ta on vaimselt vaba ja iseseisev. Käs seda vabadust veel enam peaks hindama, kui noorus? Kellele saab see tulla veel suuremaks kasuks kui noorele, kes ju valmistub oma tõekspidamiste kohaselt iseseisvalt elama!

Maailmavaate kujundamisel on inimene näiliselt vaba, võib oma tõekspidamisi valida, kuid talle meeldib. Kas ta seletab loodust nõiduse vägedega, looduse seadustega või Jumala vahelesegamisega, kas pooldab demokraatiat, anarkiat või diktatuuri, kas tunnustab buddistlikku, kristlikku või paganlikku maailmasuhtumist ja moraali jne. Kuid see valiku vabadus osutub teoinimese elus siiski vaid näiliseks. Valik oleks vaba vaid sellele, kes elaks erakuna omas kabinetis ja kelle maailmavaade avalduks elus vaid mõtlemises ja unistamises, mitte teos, elutegevuses. Kuid mitte selliseks sigituks ja viljatuks eluks ei valmistu noored, nad tahavad saada teoinimesteks ja ühiskonnainimesteks, — see on maanoorte kindel püüe ja tahe. See ma siht aga määrab ka nende maailmavaate valikule teatud kitsamad piirid.

Kui tahetakse elus edasi ja oma tööle tulemusi, siis tuleb arvestada elu ja töötamise oludega. Ei saa meie põllumees, näit., tulla mõtlele — kasvatada aias viinamarju ja põllul riisi, veoloomaks tarvitada kaamelit, elada piiliroo onnis, anda hindu-viisil passiivselt endassesüvenenult maailma vaatlemisele, ei saa oma põlluharimist ja seemendamist rajada nõidusele, ei saa oma talu anda komuunile, asudes ise selle liikmeks, ei saa usaldada oma riigi juhtimist võõra võimu kätte jne. Olud, milles ta töötab ja tema elu huvid ei luba temale selliselt mõelda ega talitada, — tähendab, ka oma maailmavaadet selliselt kujundada. Sellest järeldame, et ühiskondliku teoinimese, nagu seda on põllumees, maailmavaate kujundamise aluseks on teda ümbritsev olustik ja elukeskkond. Siin ongi piirid, mis elu maailmavaate kujundamisele ette määrab, nendega tuleb arvestada.

Teiselt poolt põllumees, vaba talupoeg, väikemaapidaja — ei saa olla kunagi tugev üksik. Tema jõud ja edu kasvavad ühes omavahelise ühistöö arenemisega. Ühistöö aga eeldab teatud ühiseid mõistmisi, vaateid ja suhtumisi, s. o. kõigi osaliste enam-vähem ühetaolist maailmavaadet. See on maa teoinimese õige tee maailmavaate kujundamisele, seda käies saab maa tugevaks.

Nii jõuame sinna, et maanoored omis maailmavaatelistis otsinguis leiavad otsitava neile omase ühiskondliku kihi, — põllumeeste ehk maa-maailmavaates ja selle kujundamise alused ning lähtekohad — maa-elu olustikus. Teadus ja usund ning iga inimese isikupärane vaimulaad mõjutavad tema maailmavaate ulatust, täpsust, selgust, eri-värvingut ja selle ellu-rakendamise ulatust, kuid peajoonte kujundamise aluseks jääb ikkagi paratamatult maa, millega põllumees omas töös ja elus on vahenditult kokku kasvanud ja alati ühte jääb.

Maa oma loodusejõududega, maa oma ajalooliselt kujunenud ühiskonnaga ning inimese hingelaadiga asetab maainimesele omad kindlad nõudmised, millede täitmata jättes ähvardab inimest nälga, viletsust ja maalt väljatõrjumine. Neid tingimusi ja nõudeid tundma õppides, nende muutmise või parema kasutamise teid otsides ja enda tööd neile sihikindlalt kohandades, — nii arendamegi endis teoinimese selge, kindla ja nõuetavalt avara maailmavaate, mida võime võimete ja võimaluste piirides laiendada siis ka muule, mille vastu huvi tunneme väljaspool oma elutööd.

Harilikult mõeldakse, et maailmavaade kujundatakse tarkade raamatute lugemisest. See on ekslik arvamine. Maailmavaate kujundamise aluseks ei ole mitte raamat, vaid elu ja töö. Raamat on täiendavalt kasulik, ta aitab elus tähelepanud selgitada ja põhjendada, kui teda õieti kasutada, teatud arvustusega; kui viimast ei osata, siis võib osutada raamatu mõju isegi kahjulikuks, eriti kui lähtutakse raamatust, mitte aga elust: raamatu järele võib kergesti kujuneda nimelt eluvõõras maailmavaade, tööd ja tegu eksitav, pidurdav. Teoinimese maailmavaade peab olema täielikult ellu rakendatav, elutööd hõlbus-tav, mitte segav.

Maanoorte organisatsioonid, juhtides noori aktiivsele tööle põllutöö ja maa-ühiskonna aladel, saavad maailmavaate kujundamisele palju kaasa aidata, kui nad suudavad hingestada tööd, nii et seda tehakse teadlikult, mitte paljalt mehhaaniliselt retseptide järele, ning kui nad suudavad istutada noortele otsivat vaimu. Looduse nähteid ja seadusepärasusi ning ühiskonna nähteid ja korra noorelt tähele pannes ja seletades, nende põhjusi avastades ning nende oma tegevust ja tööd kohandama õppides, nii kujundatakse ühtlasi ka teoinimese maailmavaadet. Lugemine, kesketelu vanemate inimestega ja omavahelised vaidlused ja mõttevahetused annavad selgitavat ainet lisaks ning aitavad korraldada omandatud töökspidamised järjest süvenevaks ja avarduvaks maailmavaateks.

Sellisenäe mõistame maa-maailmavaadet, selle aluseid ja kujundamise teid. Järgnevatel peatükkides peatume juba maa-maailmavaate üksikasjul.

K. Liideman.

Noorsootegelaste ülesannetest ja ettevalmistusest.

Maanoorte rahvaulikool tarvilik.

Maanoorte seltside, ühingute, ringide ja teiste organisatsioonide tegevuse juhtimise organiteks on tavaliselt peakoosolek, juhatus ja revisjonikomisjon, kusjuures tähtsam on juhatus, sest tema ülesandeks on tegelikult seltsi juhtimine ja tegevuse arendamine — loova, ülesehitava töö organiseerimine, selleks sihtide määramine ja kavade koostamine ning võimalikult kõikide noorte kaasakutumine nende kavade teostamisele. Seepärast peaksid juhatus liikmeteks olema isikud, kes on võimelised täitma neid ülesandeid edukalt üldsuse huvides kindlate põhimõtete alusel. Aga ka peakoosoleku juhatajaks, revisjonikomisjoni liikmeteks kui ka noorte organisatsioonide toimkondade, osakondade või üksikute tegevusalade juhtijateks (nagu laulu- ja muusikakoori juhatajad, õpingi juhataja, kodukäsitöö osakonna juhataja, aiatööde juhataja) peaksid olema vastava ettevalmistusega vilunud isikud.

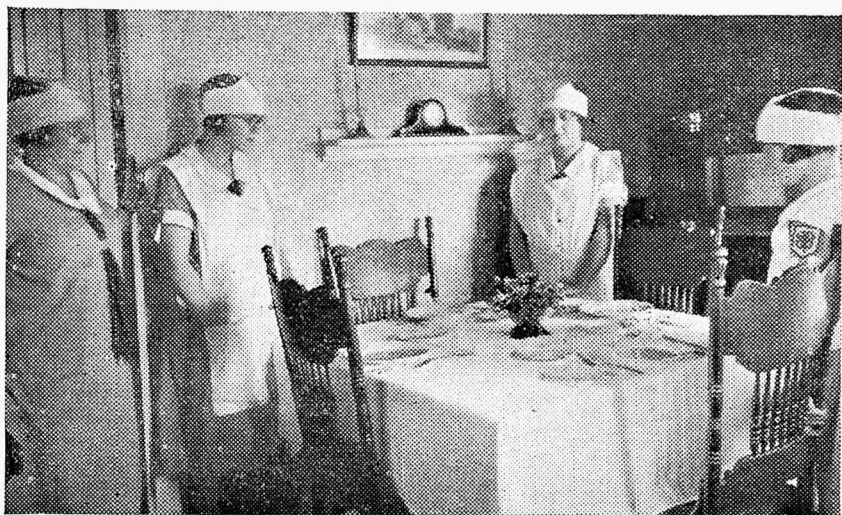
Kõiki neid juhtivaid tegelasi nimetatakse tavaliselt seltskonnategelasteks, maanoorte organisatsioonides ka noorsootegelasteks. Neid tegelasi on maanoorte organisatsioonides tõesti vaja ja seejuures sääraseid tegelasi, kes seisaksid nende tähtsate ülesannete kõrgusel. See avaldub otseselt elu tähelepanekuist, see selgub ka üksikute organisatsioonide elust ja tegevusest. Neis maanoorte organisatsioonides, keda juhivad vilunud noorsootegelased, edeneb töö hästi; seal koostatakse laiaulatuslikke töökavu ja teostatakse neid ühisel jõul ja nõul; seal toimub töö kavapäraselt, seal valitseb töörõõm ja selgus tuleviku sihtide suhtes. Ümberpöörduvalt, neis organisatsioonides, kus sellised tegelased puuduvad või neid on vähe, või nad ei seisa oma ülesannete kõrgusel, on töö ilmetu, juhuslik ja vähest tulemustega. On aga võimalik olnud ka seda tähele panna, et paljud organisatsioonid lagunevad ja lõpetavad oma tegevuse tegelaste puudusel. Seepärast kuulub sageli hääli: vaja on enam seltskonnategelasi ja noori juhtivaid jõude. Sellele äratundmisele on jõudnud ka noored ning ekslik on arvamine, nagu noored ei tunnustavat juhte ja nende tähtsust, vaid tahtvat ise kõik olla võrdsed juhid.

Tunnustades noorsootegelaste vajadust ja tähtsust, peatume siin nende tegevuste ülesannete, neile esitatavate nõuete ning nende ettevalmistuse juures.

Noorsootegelased on noorte seltside, ühingute, ringide ja teiste organisatsioonide juhtivaid jõude. Nad on tegevuse kavade koostajad, nende teostamiseks vahendite nõutajad, liikmete koondajad ja tegevusele juhtijad. Nad on organisatsiooni tegevuse juhatajad, seejuures mitte sellised juhatajad, kes panevad end maksma keelu või käskudega või kehalise jõu üleolekuga, vaid nad on vaimsed juhid, heatahtlikud nõuandjad, vaimsele tegevusele virgutajad. Oma vaimsete jõududega koondavad nad organisatsiooni noori suurel arvil, oma vaimsete võimetega aitavad nad võimsalt kaasa nende koondunud noorte ühisele tegevusele organisatsioonis. Noorsoo tegelane on organiseerija, juhataja, nõuandja, tegevusele virgutaja.

Arvestades neid suuri ja tähtsaid ülesandeid peaksid noorsootegelased vastama ka teatavatele nõuetele, et neil võimalik oleks edukalt ja otstarbekohaselt täita neid ülesandeid. Esiteks on noorsootegelasel nõuetav võimalikult kõrgem üldine haridus ja vaimne areng. See areng on üldse suur hüve iseenesest tema omandajale, eriti aga tähtis eeldus mitmekesiseks otstarbekohaseks tegevuseks seltskondlikkudel aladel, sest noorsootegelane peab tegema loovat tööd, peab tundma paljusid eluallasid ning kaugele ette nägema. Kõike seda võimaldavad aga suurel määral teaduse saavutused ja teaduse jõud.

Peale üldise hariduse on noorsootegelasel tarvilik ka eriharidus. Ta peaks tundma ühiskonnateadust ja ühistegevust, et olla teadlik ühiskondliku elu seadusepärasuse ja inimeste ühistöö suhtes, peaks tundma kasvatuseteadust ja noorte hingeelu, et täita kasvatuslikke ülesandeid oma tegevuse alal ja osata arvestada noorte huvidega ja vaimsete nõuetega, peaks olema tuttav vabahariduse tööga selle sõna laiemas mõttes, et edukalt juhtida ja edendada organisatsiooni tegevust mitmekesistel aladel ja siduda need alad ühe kooskõlalise tervikuna. Noor-

„Meie igapäevast leiba anna meile ka tänapäev.“ Ameerika maanoorteringi (H H klubi) liikmed omakaetud laua juures.

sootegelasel on tähtis ka ülevaade nendest praktilistest teadustest, mis aitavad kaasa nende noorte majanduslikule tegevusele, kes moodustavad tema poolt juhitava organisatsiooni. Vähemalt on tarvilik, et noorsootegelane tunneks nende noorte majanduslikke elutingimusi ja elulisi vajadusi ja arvestaks nendega, sest siis omaks ka seltskondlik töö elulisema tähenduse ja praktilisema suuna, mis eriti tähtis maaoludes. Lõpuks, tuleb allakriipsutada ka noorsootegelase ajalooliste teadmiste suurt tähtsust, sest minevik on oleviku elu alus ja teenäitaja tuleviku poole. Eriti oma rahva ja kodumaa vaimse elu areng ja rahvuskultuuri saavutised peavad olema selged noorsootegelasele, et teha kultuuritööd juhitas organisatsioonis kooskõlas rahvuskultuuri sihtide ja paleustega.

Haridus ja teaduslik ettevalmistus, kuigi see on väga tähtis, ei tee siiski veel inimest noorsootegelaseks, vaid selleks on vaja veel palju vaimseid võimeid. Noorsootegelaseks kasvab inimene oma vaimse maailma arendamise ja vastavalt kujundamise kaudu. Hingeline kasvatus, kõrge kõlbline tase ja ühistunne tõstavad inimese noorsootegelaseks ja teevad ta selle kõrge nime vääriliseks kandjaks. Eriti võib seda tähele panna maanoorte juures. Maanoored otsivad oma juhtides inimlikku armastust ja usaldust, sooja südant, kes tunneb nende hädasid ja muresid, nende rõõmu ja igatsusi. Maanoored soovivad näha oma juhiks inimest, kes on võtnud oma elu ja tegevuse aluseks kõrgeid kõlblisi põhimõtteid, kes püüab töö ja õiguse poole ning kellel on olemas ühistunne, mis seob teda kõigi noortega ühiseks pereks. On nõuetav, et noorsootegelase käitumine kõigepealt omas perekonnas ja kaaskodanikkudega elus oleks kooskõlas kõlbliste põhimõtetega. Noorsootegelasel peab olema huvi organisatsiooni ja selle tegevuse vastu, sest huvi seob teda selle tegevusega ning annab elu ja hoogu, kuna aga ilma elava huvita näiks noorsootegelane ükskõiksena organisatsiooni suhtes ning ta tegevus ametlikuna või koguni sunnituna, mis ei suudaks organisatsiooni liikmeid vaimustada ega loovale tööle viia.

Noorsootegelane austagu inimesi, olgu õiglane nende vastu ja püüdku üldisele headusele, sest see austamine ja püüe on tihedalt seotud kõlblise arusaamisega ja tähtis organisatsioonile, mis koosneb inimestest, kes peavad tarvilikuks inimese väärtuse austamise ja õiguste tunnutamise. Noorsootegelane olgu kohusetäitlik inimene. Kõlbline kohuse- ja vastutusetunne olgu tema tegevuse täht-

samaid aluseid. Noorsootegelane olgu aateline tegelane; ta ei toimi tasu või kuuluse huvides, vaid oma sisetunde järgi, mis kutsub ja viib teda tegevusele noorsoo huvides. Ta on seisukohal, et tema õnn — on noorte õnn ja tema tasu — noorte heaolu. Ta tunneb vastutust oma tegevuse eest. Ta kannab vastutust oma sisetunde, seltskonna arvamuse ja rahva tuleviku ees. Selle tuleviku huvides toimib ta, et noored — järgnev põlv — saaks täita edukamalt oma ülesandeid, jättes varem tehtud tööd.

Noorsootegelane peab määrama teadlikult oma tegevuse sihte ning valima nende sihtide teostamise vahendeid otstarbekohaselt, ära kuulates heatahtlikult ja kannatlikult teiste arvamusi ja seisukohti. Ta ei või jätta tähelepanemata neid arvamusi ja seisukohti, aga ta ei või neid ka igakord täies ulatuses täita; ta on kohustatud neist võtma seda, mis on neis vastavat üldistele paleustele ning mis kaasa aitavad loovale tööle tõe ja õiguse põhimõtteil. Temal peavad olema kindlad seisukohad seltskondliku elu põhiküsimustes. Aga ta ei või olla seejuures kivinenud oma seisukohtades, vaid peaks arvustama ka enese tegevust ning täiendama ja muutma oma seisukohti noorte seisukohtade, rahva poolt väljendatud tahte ning kujunenud uute paleuste ja elusihide alusel. Elu edeneb ja muutub ning ühenduses seega kujunevad ka uued elulised huvid ja teed nende rahuldamiseks. Elu paleused kasvavad koostöö alusel. Igavese tõe otsimine kestab igavesti.

Kuna seega noorsootegelaste suhtes seatakse ülesse vastavad nõudmised, siis on selge, et selliseks tegelaseks ei saa otsekohe ilma ettevalmistuseta. Samuti on selge, et nendele nõudmistele vastavust ei saa omandada lühema aja kestusel, vaid noorsootegelased kasvavad pikemaajalise vaimse arenemise kaudu loomupärase annete ja võimete alusel. Noorsootegelased — maanoorte juhatajad — kasvagu maanoorte eneste keskelt arenemise teel. Seega kerkib küsimus, millised oleksid noorsootegelase arenemise ja ettevalmistuse vahendid ja võimalused. Nendeks vahenditeks oleksid kõik need vahendid, mis inimest arendavad ja kasvatavad teadlikuks ja südamlikuks inimeseks, sest noorsootegelane peab olema arenenud, teadlik ja südamlilik inimene. Seega üld- kui ka vastav kutseharidus on selle ettevalmistuse tähtsaimad vahendid. Näiteks, soovitav on, et maanoorte juhtijad peale võimalikult täieliku üldhariduse oleksid lõpetanud mõne maaelule vastava kutsekooli. Peale kooli lõpetamist tuleb aga kavakindlalt lugeda vastavat kirjandust, millest nimetame siin eeskätt raamatuid noorsoo liikumise, enesearendamise, ühiskonnateaduse, kodanikuõpetuse ja ajaloo alalt kui ka tähtsate isikute elulugusid. Peale selle tuleb end alatasa täiendada sellel alal, millel omandatud vastav kutseharidus, et juhatada sellel alal edukalt noorte ringide või tööühenduste tegevust.

Sellele järgneks oma kodukoha ja koduvalla vaimse ja majandusliku elu arengu ja seisundi tundmaõppimine ja just tundmaõppimine, aga mitte ainult tutvunemine, sest koduvalla — selle ringkonna elu tundmine, mida inimene noorsootegelaseks peab katseks edaspidi juhatada, on suure tähtsusega tema tegevuse edu seisukohalt. Seda võimaldaksid koduvalla seltside arhiivid ning tegeliku elu tähelepanekud. Seejuures tuleb tähendada, et noorsootegelase ettevalmistuse alal on elu üldse suur õpetaja. See ettevalmistus toimuks järkjärgult ja järjekindlalt ühenduses isiku osavõtuga organisatsioonide tegevusest. Ei oleks vaja rutata ülesannete juurde, millised võivad osutada rasketeks või milliste täitmiseks võib puududa küllaldane ettevalmistus. Tegevuses valitseksid sõbralikud suhted kaanoortega ja üldse kaaskodanikkudega, heatahtlus ja usaldus, vastastikuse arusaamise ja koostöö süvendamine, ka vähemate ülesannete täitmisel üldhuvide alusel. Seejuures tegevuse juhenditeks oleksid rahvuslikud ja riiklikud paleused, kogu noorsoo ja rahva teenimine, aga mitte üksikute rahvakihtide soovide või huvide arvestamine. Nii toimides kasvaksid noorsootegelased — maanoorte juhatajad — maanoorte eneste keskelt.

Peale selle on noorsootegelaste ettevalmistuse tähtsaks vahendiks sellelaadilised kursused. Maanoorte juhtide ettevalmistuse seisukohalt on kõrgelt hinnatavad need kursused, mis on seni korraldatud mõne põllutöökooli juures. Neil kursustel on maanoorte tegelased ja juhid saanud ülevaate maanoorte tegevuse alustest ja sihtidest ning juhendeid selle tegevuse otstarbekohasemaks korraldamiseks ning üksikute ülesannete edukamaks täitmiseks. Neil kursustel on suur tähen-

Kevade.

Ilus soe kevadpäev. Taevas on sinine, pilvitu. Õhus peakohal lõõritab lõokene. Istun aias värkselt kaevatud peenra kõrval haljendaval murul. Värsk, elustav mulla ja vast tärrganud rohu lõhn tungib ninna. Kased väikese oja kaldal on „hiirekõrvul“, pajud kaetud kollakas-roheliste lehekestega. Tasakesi valiseb vesi ojakeses aia taga ja pehme paitav tuuleõhk kannab ta vulina mu kõrvu. Hea on istuda pärast väsitavat tööd kesk tärkavat loodust.

Elu looduses tärkab hoogsalt, kordab oma iga-aastast ringkäiku. See kestab lõpmatuseni. Ligemale pool aastat katab lumi meie põhjamaa maamulda. Pool aastat on elu looduses peaaegu surnud. Päike? Ka tema ei näi hoolivat meist põhjamaa rahvastest palju. Ainult kevade- ja suvekuudel ta näitab meile oma nacratavat palet, kuna suurema osa aastast vaatab ta meile sünge ja külma pilguga pilvede vahelt alla — sedagi harva.

Kes ei igatses kevadet? Kõik, kõik armastavad soojust ja päikest. Noored ja vanad — ootavad teda, mil ta ehib uuesti looduse õrna piduriülesse. Alati on tuntud igatsust kevade järele. Kui oli sulanud lumi, maa vabanenud valge, külma rüü alt ja esimesed kevadkuulutajad, linnud tõstsid süasaabudes rõõmsalt hüüdt, siis ruttas rahvas ohvrit tooma heale vaimule, kes peletab pimeduse ja külma; rutati appi talle pimeduse ja külma kaotamise vaevarikas töö, ning süüdati kõrgetele mäekinkudele tuled — maituled. See komme on säilinud tänapäevani.

Hea on istuda rohelisel vaibal ja vaadata enese ümber, kus pildid vahelduvad nagu kinoekraanil. Kukk oma rohkearvilise perega on kibedasti ametis äsja valminud peenra kallal. Kohe, rammus muld lendab kõrgele tugevate tüüvalöökidest all. Kuldnoka paar istub puuoksal rõõmsalt vilistades. Igal kevadel ilmuvad nad siia, oma vana kollakas-roheliseks värvitud pesa juurde vahtras. Teisel pool aeda külvab naabriperemees, visates kuldkollaseid teri musta mulla rüppe. Poeg Juhan äestab. Nelja-aastane Ants askeldab vanaisa juures, vedades tühja viljakotti oma järele. Ilus on vaadata naabri põllule, kus töötab kolm põlve — isa, poeg ja pojapoeg.

Tõusen üles, korbased sõrmed ümber labidavarre ja asun uuesti kaevama. Väsimus on kadunud.

Läheneb õhtu, ikka kaevan kohedat mulda. Häbelikult tungivad viimased päikesekiired läbi puude latvade vastärrganud rohule... Ent viivu aja pärast on nad kadunud kaugete metsade ja mägede taha. Lõpetan töö. Õrnalt paitab mahe tuuleõhk puude oksid ja mu õhetavaid palgeid. Kevade, sa kõikide igatsus.

E v o E l d o .

dus ka selles mõttes, et seal saavad maanoorte tegelased üksteisega kokku, et vestelda kohtadel tehtud töö üle ja tutvustada üksteisi tehtud töö tulemustega, õppida üksteiselt ning sõlmida sõprussidemeid, et siis tunda end edaspidi kohtadel maanoorte suure pere liikmetena, ja toimida ühiste kõrgete paleuste järgi kodumaa ja oma kodude elu edendamise alal.

Lähema tuleviku eesmärgiks peaks olema maanoorte ülikooli — eritüübilise rahvaülikooli — asutamine maanoorte tegelaste ja juhtide ettevalmistuseks. Noorte rahvaülikoolis kestaks õppetöö ühe talve, umbes oktoobrist — maini, ning sinna tuleksid juba noorte organisatsioonides töötanud noored, et end täiendada ja ettevalmistuda uutele suurematele ülesannetele maanoorte töös. Selles rahvaülikoolis oleksid loengud ja praktilised tööd maanoorte mitmekesisest tegevusealadelt, nagu noorsoo hingeelu, maanoorte liikumine, maanoorte isetegevus hariduse ja majanduse alal, ühiskonnaõpetus, raamatukogundus, ühistegevus, seltskondlikud mängud ja laulud.

A. Kurvits.

Muanoored.

Nüüd rõõmsalt vastu kevadelle,
rind pakitsev ja silmis ind
me käime — veli kõrval velle
ja jalge all on kodupind.

Ei enam vaimustuse loitu
rind kitsas jõua mahuta:
Laul sütti, kevadelle hoitu
ja vaikust võimsalt lahuta!

Meil julgust seista elus uues,
kus võitlust karmi, tormituult.
Rõõm isamaale ohvrit tuues,
end pühendades talle truult.

Me südamete vaikle palve:
jääks kolku, kodumaa, su hõim
ja täidaks tööga sinu salve
kui küpse, terarohke põim!

LEO MÖTUS.

Laulja — rändaja.

Mälestusi Ernst Ennost.

„... Kui suri lill all niidu pääl,
kõik loodus seisis leinas,
ei helisenud linnuhääl,
ei sirtsiki sirtsund heinas;
all oja üksi vulises
ja vihmavesi sulises —
kui suri lillekene.

Hall õhtu kattis metsa, maad,
ja tuul käis kuskilt jahe —
hall õhtu, õnn ja kadund aad
ja kauge kaja mahe:
mil rändaja sa koju saad,
mil kõike, kõike unustad,
hall teede linnukene? ...“

Nii loeb valgepäine tüdrukukene, rõhutades selgesti iga silpi. Saalitäis lapsi kuulab tõsiste nägudega.

Saabus teade luuletaja Enno surmast. Meil oli leinaaktus. Enno nimi ütleb siin kõigile midagi.

Neile väikesile siin esiridades tähendab see „Laste Rõõmu“ laulukesi võrnatu trillerdamisega, mis aimab järele lindude laulu, tibukeste häälitsemist, sirbi ja sirtsude häält läbisegi suvisel heinaniidul: neile on see hea onu, kes kirjutas „ahaa ai, ahaa pai!“ laulukese lapse sukkadest-kingadest ja tipa-tapa marjuleminekust.

Külla selles reas siin tagapool tuntakse juba „Valgeid ristikheinu“ ja „Vaenelaps jaaniõöl“.

Mida kaugemale, seda enam on leitud radu Enno luuletuste varaaaida juurde. „Võiks otsast alata“, „Vanaisa surm“, „Kolm eite“. „Sammsammu ikka pikki

kirjatähte rada...“, pikk rida „Valge õõ“ luuletusi, — vast on juba tuntud heldimust lugedes neid.

Nüüd on rändaja saanud koju. On täitunud kauaaegne unistus vaikuste valguse maast. Tal on hea nüüd vaikida, ega laula ta meile ühtki laulu enam...

Ei suuda kõneleda täna lastele Enno tähtsusest eesti kirjanduses. Ei suuda ka kodus jätkata oma tavalist igaõhtust tööd. Nagu tahaks pühendada selle õhtu kadunud sõbra mälestuseks. Tundub, nagu oleksin teda kaotades võitnud ta kuidagi uuesti, teisti, endisest ilusamini.

Mu laual on Enno pilt, mille ta kinkis mulle meie esimese tutvumise mälestuseks 1921. a. See pilt on olnud mulle seltsiks ja toeks varemgi. Vast omab ta nüüd veel suurema tähtsuse, kus on suletud meie vahel maapealne ring.

See oli hiline sügisõhtu. Gues sadas vihma. Olin tulnud koosolekult ja seisin nüüd märjas palitus söögitoa lävel pisut kohmetuna, leides ootamatult ees haruldase külalise. Enno tervitus oli kuidagi väga sõbralik, väga viisakas. Tema välimuses polnud midugi esimesel hetkel midagi silmapaistvat. Alles pikemal vaatlemisel jäi tähelepanu peatuma ta näol, mis kandis sügavhingeise inimese pitsatit ja ilmel, mis nagu välgustas ja soojendas kaasvestlejat.

„Millegipärast tuli mulle meelde Liine Saarnak... Kas ehk tundsite teda?“

Märkasin hiljemgi vahest Enno mõttekäiku minevat teid, mis teistele tundmata. Seekord imestasin õieti väga, millise assotsiatsiooni tõttu sattus Enno sellele nimele. Ei võinud ju tema kuidagi teada, et tundsin Liinet kord väikese tüdrukuna, kui kumbki meist veel ei käinud koolis.

Enno oli teda tundnud aga ainult täiskasvanud neiu — kooliõpetajana Hiiuemaal. Oli tormakas saareneiu. Maalapse okkiline haridusesaamise käik oli vajutanud tõsiduse märgi ta tumesiniseisse silmi ja teinud ta hinge aatelseks ja armastusküllaseks. Vilets koolimaja aga oli külm, ei pidanud seinad tuult, ega jatkunud kütet. Kõige külmem oli noore õpetaja enda tuba. Ta elas „nagu külmas vees“. Süda soojenes vaid laste keskel. Ei tahtnud ta siit minna kuhugi, ka siis mitte, kui varajane surm juba hakkas teatama oma peatsest tulekust.

Enno jutustab oma tasase häälega; loob pildi pildi järele üldsusele tundmatust maaõpetajast, ta hoolsusest ja ennatsalgavast püsivusest, kõneleb oma viimastest revideerimise käigust sinna kooli ja julgusest, millega noor neiu vaatas vastu surmale.

Tundub, nagu oleks kunstnik asetanud kõrgele alusele mu lapsepõlve kaaslane monumentina kõigi noorte aateinimeste võrdkujuks ja mälestuseks, kes haritlastena pöörduvad tagasi kodumurka, kes jäävad püsima ka siis, kui seinad ei pea tuult otseses ja piltlikus mõttes.

Nüüd, kus Enno surematule nimele avaldatakse uut tunnustamist ta hiljutise surma puhul, meenus värskest see kõnelus meie esimesel tutvumisel ja tuli paratamatult esile ka mu ammuunustatud ja vist õige vähestele tuntud sõbra Liine Saarnaki nimi. —

Enno oli ju Läänemaa koolinõunik. Võrdlemisi suure osa oma ajast pühendas ta Hiiu- ja Saaremaa koolidele. Päritolult sisemaa mees üllatus ta algusest peale selle saare omapärast. Ta ei saanud olla kiitmata Hiiu- ja Saaremaa valgeid maanteid, mis looklevad laudsiledatena kadrarikude ja kaasikute vahel, mis „nagu laulavad“. Pikad neemed („ninad“) vaheldumisi maaliliste lahtedega, saarekesed („lajud“) — iga kilomeetri sõites vaheldub neid vaateväljal nii mitmekordselt, et vaevarikkad ametsoidud muutuvad ühtlasi luulelisiks elamusiks. Enno veedab siin nädalaid. Ööbib

vahele uutest vast ehitatud koolimajades, vahest jälle sünges härraslooses, mis ümbritsetud toredate parkidega ja läbi põimitud saarerahva hirmu- ja õuduse juttudega. — Ka siin asub koole.

Enno tutvub ikka enam Hiiu rahvaga, kuidas see poolmuiaes vaatab nätku saatusele ja sitkelt ning elurõõmsalt võitleb selle vempudega. Ta imetleb Hiiu meremehe kodu, kus naine, lasterikka perekonna ema, teeb ise põllutöö ja on sealjuures lustiline, lauluhimuline, külalislahke. Hiiu naine, Hiiu tütarlaps — neid ei väsi Enno ülistamast. Ta juhib alati tähelepanu nende kehalisile ja hingelisele omadusele. Luuletaja ei saa jääda ükskõikseks ka saarel valitsevale sügavusklikele meeleoludele, mis oma lihtsameelsuse hardumusega leiab kooskõla ta enda hinges. Enno ise on usklik; ta ilmavaade kaldub teosofiasesse. Enno arutlused usulistel teemadel on vahest raskesti mõistetavad vähikule nagu suur osa ta luuletusistki. Ta oskab aga vahest laskuda ka lihtimisele tasapinnale ja siis on ta jutt hingest, Jumalast ja igavesest elust soe, lihtne ja lohutav. Ta võtab osa saarerahva lahusulisist koosolekuist; seda mainitakse vahest mõnitavalt — pidavat „külanaistega palvetunde“.

Ennot huvitab juba ametialaliselt kohtanemine Hiiu oludele. See ei toimu siin kergesti. Rahvas, kelle loomupäras nii palju tungi sõltumatusele ja ironiseerimisele, ei aksepteerinud naljalt igapähte. Kuulus hinnang „hitu“ hävitab nii mõnegi „õpetatud“ mehe üleolemise piüde. Enno püüab siin tasandada teed talle omase peentundlikkusega. Ta on ka muidu osavõtlilik sõber õpetajatele, oodatud külaline igas Hiiu- ja Saaremaa koolis.

Hiiu- ja Saaremaa sõitudel ja sealsetes koolides oli mulgi mõnel korral juhus kohata Ennot, olgugi et ma ei ole kuulunud iialgi Hiiu- ja Saaremaa õpetajate perre.

Võiksin jutustada ühest tondijuttude õhtust Suuremõisa sünges lossis; ühest õpetajate kongressist, mis kestis vahetpidamata terve päeva — ja veel ehk mõndagi muud.

Kolm aastat tagasi kohtasin Ennot koolinõorsoo peol Hiiuemaal. Ta sammus ühes korraldajatega lipukandjate kõrval rongikäigu ees. Muidu tagasihoidlik, seltskonna elust kõrvale hoiduv, osavõtlikkust pelgav ei tahtnud Enno loobuda käimast selle piduväe eesotsas.

Oma avakõnes ütles ta: „Lapsed vajavad sooja pinda, et nad

Õo valge on õnn.

Nii pehme on valge õo hämaram tund.
Nii pehme ja sügav ta meel —
Üks õöpik on siin ja teine on sääl,
Ja kolmas on enese südame hääl, —
Kel sõnu siin leiaks veel keel.

Kus on sul kallas ja kauguse rand —
Silm, miks sa ei leia veel und?
Pool valgust, pool varju, see südame tee;
Pool rõõmu, pool muret, nii heliseb see —
On üürrike õnnestav tund.

Käi tasa ja laula ja unusta kõik;
Las magada udu ja ilm —
Üks õöpik on siin ja teine on sääl
Ja kolmas on enese südame hääl —
Las särada õnnelik silm.

Kepp kätte ja rända, õo valge on õnn —
Veel kuskil on otsata hea —
Kõik kordub, ons kordaja isegi uus,
See küsimus heliseb mõnegi suus —
Las mõtetest vabaneb pea.

Las olla kõik kallas ja kauguse rand —
Õöl tuhat on paitavat kätt;
Käi tasa ja laula nii üksinda teel,
Et vabaneks kõigest kord kütkenend
Õöl tuhat on aitavat kätt. [meel —

Kogust „Valge õo“.

saaksid kasvada hästi, just samuti nagu seda vajavad noored taimedki. Selle sooja pinna aga saavutavad vanemad ja kool üksmeelses koostöös.“

Lapsed täitsid innukalt oma rikkaliku eeskava numbrid.

Enno aga peitis enda kogu eeskava ajaks sirelipöõsa. See talulaste julgelt ja jõuküllaselt esinemine siin endisel härrastemaja uhkel paraadtrepil, haaras luuletaja kuidagi eriviisil; tal oli võimata olla teiste piduliste seltsis.

Pärast kahjatses ta, et nii vähe oli peole ilmunud vanemaid inimesi.

„Nad on siin nii väga usklikud,“ ütlesin. „Peavad ehk laste pidu patuks.“

„Midagi patuks ei peaks nad laste laulu ja mängusid, nii piiratud need inimesed ei ole, — aga pidu oleks pidanud algama koraaliga. See ei oleks teinud kurja kellelegi. Siis oleksid lastevanemad siin viimaseini. Rahva hingelaadi peab ometi pisut arvestama. Neil inimestel on ju suur õigus siin olla. Tuleb välja, nagu oleks nad siit kunstlikult eemale hoitud...“

Pärast istus Enno veoautosse noorte piduliste hulka ja sõitis Kärklasse koolinäitusele. Lapsed tegid talle istme võitunnile, kattes selle suurrättidega. Lapsed kilasid ja tõuklesid Enno ümber; keegi ei märganud karta ega kohmetada, olgugi et luuletaja oli tõsine ja endasse pöördunud.

See on siiski vaevaline elu, mõtlesin, vanemale ja haiglasel inimesele. Kauaks ta püsib seda niiviisi jätkates?...

Paar-kolm kuud enne surma tuli Enno viivuks meie kooli. Käisime klassist klassi. Ühes klassis jutustati parajasti muinasjuttu. Meie tules hakkas parajasti jutustama tütarlaps, kelles ära tundsin hiljuti näljaturmast päästetu. Tagasihoidlik perekond oli hoidunud abi palumast seni, kui oli vähegi lootust toime tulla selleta. Pärast aga ei jõutud nii kiiresti saada hoolekande leiva-tšekke, kui nälg tuli majja; õnneks avastasime koolis olukorra viimasel hetkel.

Jutustasin sellest tasakesi Ennole.

Laps jätkab oma toredat muinasjuttu valju häälega ja iseteadvalt, nagu ikka koolilapsed kui nad „teadvad“.

Märkan, et tegin Ennole oma jutuga tahtmatult haiget. Tema, vaeslapse laulik, võttis ka selle lapse traagikat sügavamalt kui teadsin eeldada.

Ei ole saanud veel Enno hauale Haapsalu kalmistule. Ei ole viinud veel talle lilli, ega oskaks vist neid valida kohaselt meie omapärasele tutvusele ja sõprusele.

Jutustan temast maanoorte, kelle keskel ta veetis oma viimaste aastate tööpäevad. Ses jutustuses ei ole midagi ülevaatliliku. See on vaid paar õiekest suure pärja tarvis, mille punuvad need, kes otsivad luuletuste kaudu teed inimese juurde.

A. Oengo-Johanson.

Harjust Läänemaale.

Kilde matkapäevikust.

Matkur, kui ta on teel Keilast Haapsalu poole, ärgu jätku peatumata Padise kloostrist varemete juures, Kloostrimõisa õuel samanimelise jõe kaldal. Seal on näha mõndagi huvitavat. Imposantsed muljed jätavad endise kloostrikiriku kõrged võlvkaared ja massiivne torn, kust avaneb vaade taga metsade sinitavale merele. Külluses on siin suure kloostriehtuse kehas konge ja käike, treppe, millised talutavad üles torni ja sügavasse maaalusesse keldrikoopaisse.

Looduslooliselt on huvitavad veel kaks igivana paplit Kloostrimõisast vaevalt kilomeeter Haapsalu poole maantee kaldal. Mõõtsin jämedama übermöödu rinnakõrguselt: 7,8 meetrit! Auväärne.

Möödus külasid ja üksiktalusid terve rida. Maastik vaheldus. Iseloomulikud, väikesed loopealsed kadakatega ja raudkivi aedu neid on imeohtralt ümber põldude ja karjamaade. — O neid toremaid pohli ja mustikaid Audevälja männiku veerel! Kaks tundi kulus peatusseks.

Teiselpool Audevälja küla algab metsade sagar, meenutav Pruuna kõrvet Põhja-Järvamaal enda üksiktaludega, soodega. Kuski teeveerel karjane kooris keppi ja vaatas mulle silmi nii rõõmsalt, et tahtmatult pidin algama juttu. Küsisin teed: see on matkuri tänulikuim jutualgus. Tore pois; — lipsas juurde kohe kui võtsin kaardi ja aitas otsida asulanimesid. Nagu selgus hiljem, poisil endal kah matkakogemusi. Väikese nukitsamehena ju kord põgenenud peremehe juurest karjast ja läinud koju jala (Tallinna, Kopli), 58 kilomeetrit jutiga. Hiljem olnud ainult kaks päeva voodis. Seletab mulle veel jõgede kaugusi ja talude nimetusi, kuid seapõrsas, kurivaim, pistab jooksu mööda maanteed koju poole. Karjane järe-

le nagu öhk, enne mulle hüüdes: „Nagemiseni jälle, head reisu, head teed!“

— Nüüd olen ükski jälle, kilomeeter poolteist karjasest lääne pool. Varsti jõuan Kalame jõeale. Seal on maakonnade piir. Hüppan Harjust Läänemaale. — Just aga lõppes sagar vihma. Kuid mind on vägev kuusk varjamas. Seljapaun kuiv, ise kah, — päevik ja pliatsijupp. — Kuid nüüd edasi vilkalt, mu kümme varvast!

— Juba Läänemaal. Ja midagi muutus tõesti: loodus isepärasemaks, tahaksin öelda hellemaks, rahvas — vaesemaks. Kas peab seegi ütlema midagi rändajale, et teetammi kaitsepostid, ja pool käsipuudki kuni piiritulbani, Harjumaal on võõbatud valgeks, kuna Läänepool on värvimata!

Esimene talu, — Kalame, vasakul teed jõe kaldal üsna piiri lähedal on suitsutare, kuid — kahekordne! Silman hoolsalt, kas ikka ei ole korstent: — ei olegi! Kuid ülal, pööningu kohal on näha ilus aken valgete, puhtate eesriietega. Mingi primitiivne rõdugi on seinaküljes. Tare jätab sooja tunde. — Uudusena teeveeril Harju kiviaedade asemel on näha puust roigasaedu. Siin on metsa rohkem, vähem kive.

Maantee suundub mööda seljakut. Vasakul seljakujalalt algavad heinamaad, paremal — soo. Seisatun avara sihi kohal. Kilomeetrite kaugusele ulatub vaade — ikka soo ja kaidur männistu. Sihil sombib jalakäija, naine valges rätikus, kahlates mättalt mättale.

Teeveerel mind silmitsesid paar uudishimulikke poisijõmpsikat. Kui vaatasin nende poole — nad kadusid seljaku varju nagu maa alla vajudes.

Päike vaatab mõnusalt põgusale Läänemaale
E. Grauberg.

Möödunud aasta ilukirjandus.

Möödunud aasta romaanitoodangus pälvis esmajärgulist tähelepanu A. H. Tammsaare „Tõde ja õigus V“, kus autor talutab oma töö ja õiguse probleemistikus ekslevad tegelased tagasi

maale. — Kui tähendatud suurromaan esimeses raamatus näib inimese-põllumehe elutöö kuluvat teatud määral tühja, jäädes alla karmidele loodusoludele. — Kui „Tõde ja õigus II“ variseb kok-

ku suur osa Indreku noorusnustist ja romaani III. köites jooksevad karile selleaegse sugupõlve ühiskondliku töö otsingud. — Kui „Tõde ja õigus IV-das“ laostub peategelase perekonnaelu ja lahastatakse autori poolt viimse konsekvantsini ümbritseva tõusikseltskonna elutühisus, siis „Tõde ja õigus V“ autor, viies oma tegelased maa tervendavas õhkkonnas tagasi hingelisele tasakaalule ja kõiki lepitavale rahule — annab selle raamatuga ühtlasi ka kauaoodatud sünteesi autori seni valitsenud pessimistliku ja lohutamatu analüüsi asemel. See on raamatu peamiseks vooruseks senisest tunduvalt süvenenud ja keskendatud ainekäsitlese kõrval, mille põhjal tulebki kõnealust raamatut pidada parimaks romaani esimesist köiteist.

Teiseks tähelepanuväärseks romaaniks on A. Jakobsoni „Üheksas laine“, kus autor kujukalt iseloomustab enamlaste võimuvallitsuse lõpppäevi Saksa okupatsiooni eel, okupatsiooni tuleku ja vabadussõja puhkemise meeleolusid. Kui omal ajal maailma silmapaistvaim kirjanduse ajaloolane Georg Brandes kurtis Taani 19. sajandi ilukirjanduse kohta, et see ei peegelda vastava aja-järgu meeleolude-ega tundemaailma, siis on see väide maksev ka eesti tänapäeva ilukirjanduse kohta. Meil ei ole jutustava proosa alal ainustki raamatut, kus objektiivset valgustust oleks leidnud Saksa okupatsioon ja sellele järgnev vabadussõda. Jakobson oma romaaniga on täitnud teatud piirides selle tühiku ja romaani järgnevas köites annab loodetavasti ka üksikasjalise pildi vabadussõja-aegsest miljööst. Jakobsoni kui kirjaniku tugevamaks küljeks on tegelaste ürgjõuline teotsemis-hoog. Kui Tammsaare tegelased targutavad liigselt ja kohati otse upuvad oma mõtterägastikku, siis Jakobsoni tegelased on alati liikvel ja teotsevad. See teeb tema raamatud kergemini loetavamaks. Oma hingeululiselt kujundamisoskuselt on aga Jakobson tunduvalt

edenenud ja loobunud ka agulielu mustuse protokollilisest kirjapanekust.

Kõigiti keskpäraselt õnnestunud raamatuks tuleb pidada A. Mälgu „Üks neistsinatseist“, milline raamat oma rahuldavalt stiilikuselt ületab R. Rohu möödunud aasta romaanid „Vastsed rajad“ ja „Võitluse teel“. R. Roht õien-dab oma raamatuis nähtavasti erilise agarusega vanglaarveid ja tema pahempoolne vaatevinkel mõjub tüütavalt.

Rahuldava lugemismaterjali annab ka M. Mõtslane oma „Kevadised vood2“. Segavalt mõjub aga raamatu tahtlik moraalilugemine ja stiililodevus. Sama on maksev ka Helmi Mäelo romaani „Tänapäeva lapsed“ kohta.

O. Luts pakub kergelt loetavaid aja-viiteraamatuid „Tagahoovis“, „Tuulesellid“ ja „Kuldsete lehtede all“.

Hella Vuolijoki „Udutaguste Leeni Tartus“ pakub huvi vaid sellepolest, et seal leidub nähtavasti mälestuslikke katkendeid Tartu elust sajandi vahetusel.

Kirjanduslikult tunduvalt omapärasem ja kujukam on Leida Kibuviitsa „Rahusõit“, kuid ka see raamat ei püsi autori esikteose „Soomustüdruku“ tasemel.

1933. a. novellitöodangu väärtuslikumaks raamatuks on K. A. Hindrey „Armastuskiri“ — üllatavalt mõtterikas ja elav raamat. Teatud määral soovida jätab aga raamatu stiililine keskendus.

M. Metsanurga novellikogu „Maine ike“ on aga vanema kirjaniku kohta nõrk raamat. Tüüpide asemel näeme vaid veretuid inimskeeme, kelle mõttekäigud ja teotsemised tunduvad äärmiselt tehtuna. Segavalt mõjub autori pahempoolne tendents, mis teravalt ilmneb novelli „Andrese“ lõpus. Pole usutav, et mees põgenedes oma kurja naise eest vabadussõtta — saab kangelaseks vaid seetõttu, et kardab koju, kurja naise juurde tagasi pöördumist.

See oleks ka kõik nimetamisväärne möödunud aasta jutustava proosa alal.

J. Vgt.

Kuidas sundida kunstlikult halvasti kandvaid viljapuid kandma.

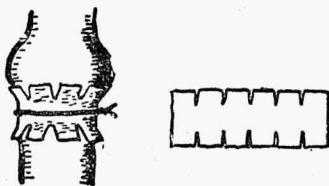
Meie viljapuu-aedades on palju selliseid puid, mis osutuvad laiskadeks kandjaks. Eriti on see hädaoht seal suur, kus puud on tugevalt väetatud

(lämmastik). Ka hea harimine ja mul-la niiskus mõjuvad selleks kaasa. Mõnele sordile on koguni omane õige hilja kandma hakata.

Sääraseid kandmisealisi, kuid mitte kandvaid puud võime sundida surveabinoodega kandma.

Tüvepinge — see on parim vahend selleks. Põhimõtte seisab siin selles, et sulgeda assimilaatide liikumist võrast alla juurtesse ja sellega tekitada võraokstes assimilaatide ja toitesoolade vahekorras esimeste ülekaalu. Sellest vahekorras ongi puude õitsemise rõhkus sõltuv. Kui on assimilaadid, mida valmistavad lehed, ülekaalus toitesooladest, mida taim võtab juurte abil mullast, siis soodustab see puu viljakust — õite tekkimist.

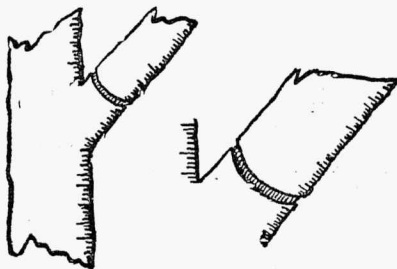
Assimilaadid liiguvad koorealuses kihis ülevalt alla, toitesoolad aga puu kude mööda alt üles. Esimeste liikumist saame sulgeda, kui pigistame koore nii kõvasti kinni, et mahlad ülevalt alla ei saaks. Selleks tarvitatakse tüvepinget, mis seisab selles, et pigistame puu tüve siledast, ümarikust kohast altpoolt võra jämeda traadiga kinni. Et vältida traadi sissesõomist ja puu vigastamist, pannakse traadi alla 7—8 sm. laiune plekk serv, mis kahest poolt lõhestatud (joon. 1). Tüvepinge pannakse mai keskelt kuni juunini; jäetakse sinna augusti lõpuni ehk septembri alguni.

Joon. 1. Tüvepinge.

Rõngastamine — see on teine viis kunstlikuks viljakuse tekitamiseks. Siin lõigatakse üksikutel võraharudel aluselt sama lai koore riba kui paks on koor ja takistatakse sel teel assimilaatide

allaliikumist. Lõigata tuleb järgmiselt: teeme terava noaga risti puud kuni puukoeni kaks rööbiti lõiget ning eraldame siis selle kooreriba; lõike haava täidame puuvahaga ehk tõmbame kergelt õlivärviga üle. Lõike ajaks — mai lõpp. Joon. 2.

Joon. 2. Rõngastamine.

Rõngastada ei tohi mitte üle poole kogu võraharude arvust, samuti ei tohi otse tüvele teha säärast lõiget, see vigastaks puud ja paneks tema põdema. Rõngastamine annab harilikult väga kindlaid tulemusi; olen neid mõlemaid viise kasutanud, kuid viimane on minu katsete juures annud kiiremaid ja kindlaid tulemusi.

Vead, mida tehakse nende viiside juures, on: 1) tüvepinge pannakse liig hilja, 2) asetatakse mitte ümarikule kohale, 3) pinge jäetakse sügisel liig kauaks külge, 4) traati ei pingutata küllalt. Rõngastamisel: 1) eraldatakse liig lai koore riba, 2) lõigatakse liig sügavale (puu sisse), 3) ei kaeta haava kinni, 4) tehakse kõikidele oksadele rõngastus.

Lõpuks — neid viise võime tarvitada ainult puude juures, mis näitavad tugevast, korralikku kasvu. Nende võtete mõju avaldub järgmisel aastal.

A. Liideman.

Toalilled ümberistutamisest ja hoolitsemisest.

On saabunud kevad oma askeldustega. Muru haljendab ja kogu loodus kutsub vägisi välja rohelisse. Kevadrõõmu juures ärgem unustagem aga oma hoolealuseid ja rõõmustajaid — toalilli. Mõnedki neist pakkusid meile

lohutust kogu talve, kaunistades kodu ja oma rohelusega tuletasid meelde nüüd lähenevat suve.

Toalilled tulevad tuua välja talvekorterist ja hoolitseda, et nad hakkaksid uuesti jõudsalt kasvama. Selleks

asetada nad päikesepaistesse ja hakata hoolikamalt kastma. Tähtis on ka mulla eemaldamine. Selleks otstarbeks tulevad väikesed, noored, lühemalised ja kiiremakasvulised taimed — kõik noored lilletaimed, asparaagused, pelargooniad, begooniad — igal kevadel ümber istutada. Vanemate ja pikema elueaga lilledel — vanemad kaktused, agaavid, palmid — jätkub, kui istutada neid ümber iga 2—4 aasta järele. Nendel tuleb igal kevadel välja kraapida ainult pealmine lahjenu- nud mullakiht ja panna selle asemele värsket mulda. Kraapimisel ettevaatust, et ei rikuks juuri!

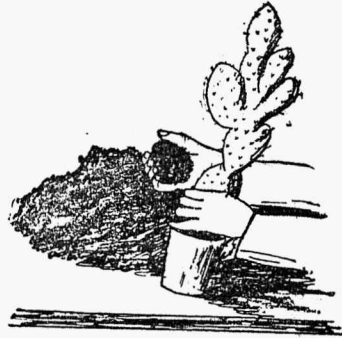

Joon. 1. Lilledel väljalöömine potist.

Millal istutada? Sellele küsimusele annavad kõige parema vastuse lilled ise: sobivaim aeg ümberistutamiseks on kevad, kui on alanud uute pungade ja lehtede kasv. Enamasti see langeb maikuule, mõnel juhul pisut varem või hiljem. Mõned öitsevad lilled, nagu hortensia ja atsalea on soovitatav istutada alles pärast esimest öitsemist (pelargoonia alles juulis).

Ettevalmistustööd ümberistutamisele on kõigil lilledel umbes samad: lilled tulevad puhastada, kuivanud oksaotsad ja lehed eemaldada. Kõik istutamiseks vajalised asjad peavad istutamise ajaks olema pandud käepärast: uus pott olgu valitud suuruselt paras, pisut suurem eelmisest. Tarvitades vana, tarvitatud potte, need tulevad enne tarvitamist keeta läbi, muidu nende poorid on kinni. Uued potid ainult leotada. Poti põhja augu kohale asetada potikild, ku-

merusega ülespoole, ja pisut sütt ning liiva. Nende peale kord taimele sobivat mulda.

Joon. 2. Poti täitmine mullaga.

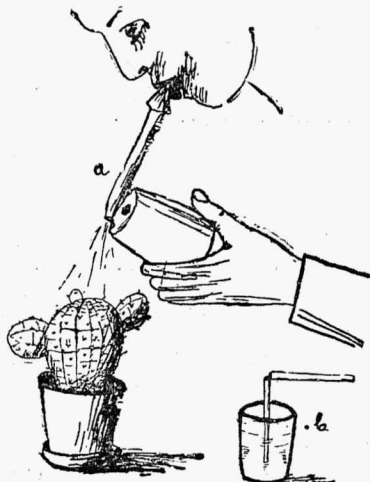
Kui kõik valmis pandud, lüüakse lilled potti lilliga ettevaatlikult vastu laua- serva ja lastakse taim ühes ümbritseva mullaklombiga libiseda välja. Nüüd puhastatakse juurte ümbrus, eemaldatakse vigased, kuivanud ja välja veninud juured terava noaga. Lill asetatakse uude potti, hoitakse sobivas kõr-

Joon. 3. Käega surutav lillepiserdamis pits.

guses ja täidetakse potiserva ning vana juurt ümbritseva mullaklombi vahe mullaga. Potti ei tohi panna mulda ääreni täis, vaid tuleb jätta ruumi kastmiseks. Vana mullaklombi tuleb

enne pisut vähendada, sealt mulda ära kraapides ja kohendades. Siis surutakse muld potis sõrmedega ettevaatlikult tugevasti kinni, kastetakse hästi läbi. Kastmine peab toimuma toas seisnud veega ja aeglaselt et ta mulda uuesti lahti ei ujutaks. Pärast ümberistutamist tuleb paar päeva olla kastmisega tagasihoidlik, siis kasta vastavalt taimede kasvule ja nõudeile. On soovitatav lilled pealmist mullakihti aegajalt peene pulgaga pisut kohendada.

Joon. 4. Puhutava lillepiserdamise pritsi käsitlemine.

Suvel tuleb taimi hoolsasti — kuid mitte liigselt — kasta. Kastmisel võib lisada kasvu ergutamiseks kas vähe kunstväetist (eriti sobiv on selleks nitrofoska 2 grammi 1 liitrile veele) või käärinud wirtsavett. Neid ei tohi li-

sada ainult õitsemise ja õiepungade arenemise ajal, mil kastmisega tuleb olla tagasihoidlikum.

Kuna pea kõik meie toaililled on pärit soojalt, päikeseküllaselt ja niiskelt lõunamaalt, tuleb võimaldada neile vastavaid kasvutingimusi. Selleks tuleb neid kuumadel ilmadel hommikuti ja pärastlõunati piserdada leige vihmaveega, suuremaid lehti aeg-ajalt pesta pehme lapiga. Lilli mitte asetada kõrvetava päikese kätte, eriti nõuab vilu kohta priimula, küll aga viia neid sooja vihma ajal välja. Mõningaid suuri lilli: kummipuu, loorberid, mirdid on soovitatav istutada kogu suveks ühes potiga välja. Nime-tatuist õrneim külma suhtes on kummipuu. Siin nende eest hoolitsemine piirdub ainult pärast tugevaid vihma-hooge lehtedelt pori mahapesemisega ja kestva põua korral kastmisega. Enamasti aga hoolitseb nende eest loodus ise.

Kastmisel ei tohi suuremal osal lilledel kunagi jätta vett poti alusele, see võib kutsuda esile juurte mädanemise.

Siin veel paar näpunäidet mulla valikuks:

rammusat, raskepoolset savisegast mulda nõuavad: palm, loorber, kummipuu, asparaagus, roos;

rammust, keskmise raskusega mulda: mirt, oleander, dratseena, alpikannike, begoonia, gloksiinia, hortensia, priimula, tsinneraaria (tuhalill), vuks, juudihabe (viimane pisut kergemat, liivasegast);

kerget: pelargoonia, araukaaria, atsalea, kameelia;

kerget lubjasegast: agaav, kaktus.

Salme Masso.

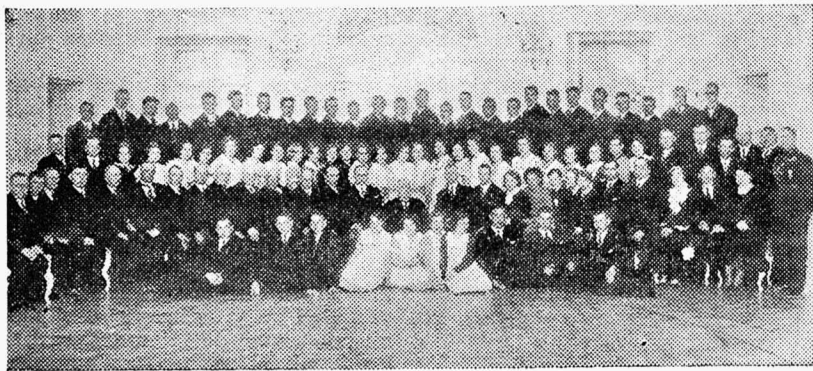
Kutsekoolide lõpetajad Riigivanema juures.

Põllumajanduslikkude kutsekoolide lõpetajad 30 koolist ja 8 eriklassist ühes koolijuhatajatega üle kogu maa kogunesid 30. apr. Põllumajanduse osakonna direktori k. t. A. Reinarti ja Hariduse- ja katseasjanduse büroo juhataja J. Ümarikuga eesotsas Kadrioru lossi saali. Täpselt k. 13.00 il-

mus saali Riigivanem K. Pätts, saadetud põllutöoministri N. Taltsi ja ministri abi R. Allmanni poolt.

Hra riigivanem ja hra põllutöominister tutvunesid kõikide koosolijatega, surudes tugevasti tulevaste põllumeeste ja taluperenaiste kätt.

Hra põllutöominister esitas hra ri-

Põllumajandusliikude kutsekoolide juhatajate ja kooliõpetajate esinduse esimene vastuvõtt Riigivanema poolt Kadrioru lossis 30. apr. 1934.

givanemale talvise õppetöö lõppedes koolide lõpetajaid ja lõpuklassi õpilasi omas lühikeses kõnes, märkis ära seda asjaolu, et põllumajandusliikude kutsekoolide õpilased esimest korda võetakse vastu riigivanema poolt. Põllumajandusliikude kutsekoolide arv on tugevasti kasvanud Eesti iseseisvuse ajal. Vene valitsuse pärandusena saadi üks põllutöökool, seegi vene õppekeelega; nüüd on juba 32 kooli ja kõik emakeelsed. Praegusel erakordsel ajal on eriti tarvilik tihe kontakt põlluharija rahva ja valitsuse vahel, on vajalik loovate kutseharidusega isikute ära kasutamine põllumajanduse surutise raskustest ülesaamiseks, sellepärast julgeb tema esitada esimesele riigikodanikule põllumajandusliku kutsehariduse omandanud noori ja nende õpetajaid, kes tahavad ja oskavad põllukultuuri tõstmiseks kaasa töötada.

Põllumajandusliikude kutsekoolide juhatajate nimel tervitab hra riigivanemat Väimela põllutöö- ja karjatalitajate koolide juhataja hra P. Kitsberg, kes märkis ära omas kõnes selle päeva tähtsust noortele, kes enast on suure innuga varustanud kutseharidusega selleks, et asuda meie põlisele pühale isaisade kutsele. „Teie, hra riigivanem,“ ütles ta, „olete põllumeeste juhina andnud õilsamat eeskuju noortele, muutes Kosel tüki halvemat sood viljakandvaks ja eeskujulikumaks, kaunimaks koduks.“ Ühtlasi avaldati lootust, et täna avatakse põllumajandusliikudele koolidele uus

ajastu, kus hra riigivanema kaasabil põllumajanduslik kutseharidus, see meie põlluharija rahva raudvara, leiab ikka rohkem tunnustamist rahva ja riigivalitsuse poolt.

Kooliõpetajate nimel tervitab Jäeneda põllutöökeskkooli lõpetaja E. Järv, kes märgib ära riigivanema teeneid põllumajandusliku kutsehariduse edendamisel, eriti selle kooli, mille esindajaks tema on, loojana ja kooli kuratööriumi esindajana. Põllumajandusliikude koolide lõpetajad lähevad tagasi emakese maa juurde, olles koolides varustatud teadmiste ja oskustega kõigi raskuste võitmiseks kodumaa pinna viljakamaks ja kodude kaunimaks muutmiseks. Tänapäev hra riigivanemat ja vabariigi valitsust, kes on võimaldanud neid põllumehe ja taluperenaise kutseks vajalikke oskusi ja teadmisi omandada ja töötab kooliõpilaste nimel truuks jääda Eesti demokraatlikule vabariigile, mitte minna linna, vaid taludes põllumajandusliikudel aladel tööle asuda. Kodumajanduskoolide lõpetajate nimel tervitab hra riigivanemat Kehtna kõrgema kodumajanduskooli õpilane ja annab üle kooli kasvumajades kasvatatud roose.

Tervitustele vastas hra riigivanem hoogsas kõnes tähendades, et tema alati on põllumehe kutsehariduse vajadust tunnustanud ja nõudnud, et põllumeestel oma kutsekoolid peavad olema, juba Vene valitsuse ajal Tallinnas nõutades põllutöökooli avamiseks luba, kuid isegi vene õppekeelega kooli ei lubatud.

Nüüd on aga põllutöökoole üle riigi avatud ja temal on hea meel koolilõpetajate keskel viibida ja kuulda noorte põllumeeste töötust maale truks jääda ja isaisade maad harima asuda, koolis omandatud teadmised ja oskused relvaks kaasas. Tema ise on asunud sood ja mahajäetud maad üles harima, et näidata, kuidas seda maad võib viljakandvaks maaks muuta, kui on armastust maa vastu ja püsivust ning oskust looduse jõudude vastu võitlemiseks. Ainult seal on kodus temal on hea olla, ka puhkust mujal — välismaal ei vaja, vaid oma talus töö juures on õige puhkus. Meil on palju maad üles harimata, häbi on vaadata, kuidas seisab kasutamata suur osa Eesti pinnast, ei osata sellega midagi peale hakata, eriti kui võrrelda, mis välismaal sel alal on ära tehtud. Siin on noortel põllumajanduslike kutsekoolide lõpetajatel suur tööväli ees, sinna juhtigu nad oma tööjõu, koolis omandatud teadmised ja oskused. Tema saab alati ka edaspidi selleks kõik tegema, et põllumajanduslikku kutseharidust edendada, et roh-

kem põlluharijaid ja kodukaunistajaid kutsekoolid maale suudaksid anda.

Riigivanema hoogsale kõnele järgnes võimas hümn kõikide koosolejate poolt.

Peale tervitusi hra riigivanem kutsus koosolejaid söögisaali, kus oli kaetud laud kohvi, tee ja küpsistega. Peale kehakinnitust hra riigivanem oli lahkesti nõus õpilaste ja koolijuhtide keskel ennast pildistada laskma, mille järele hra riigivanem koos hra põllutöömistriga lahkus, et rutata Vabariigi Valitsuse koosolekule, õpilased aga koos juhtidega tutvunesid lossi ruumidega.

Kell 16.00 oli koolijuhatajatele ja lõpetajate esindajatele Põllutööminsteeriumi ruumides lõunasöök, kus öeldi vastastikku tervitussõnu. Koosviibimine kestis kella 19-ni, kus vesteldi omavahel ja vahetati muljeid põllumajanduslike kutsekoolide esimesest suursuurevast — oli ju koosviibijate seas õpilasi, kes polnud veel sõitnud ei laeva ega raudteega ning nüüd korraga pigistati riigivanema kätt ning viibiti küllalisena lossis.

Kutsekoolide lõpetajaid.

Eesti Aleksandri Põllutöökeskkooli

teoreetilise kursuse lõpetasid käesoleval aastal kokku 11 õpilast ja siirdusid üle maa laiali sooritama nõuetavat praktikat.

Lõpetasid: Elmar-Friedrich Alksnis — Võrumaalt, Theodor Hermes Tarvastust, Hendrik Juut Sürgaverest, Hugo Köhler — Harjumaalt, Eduard Mahlapuu — Valgamaalt, Oskar Naaris — Pärnumaalt, Jaan Pärtma Holstrest, Edgar Romeldi — Harjumaalt, Leo Saar — Holstrest, Osvald Särev Pärist ja Alfred Vilu Pollist.

Ettenähtud praktilise osa täitmiseks siirdusid lõpetajad parematesse kodumaal majapidamistesse, kuhu nad praktikale peavad jääma kuueks kuuks. Kaks neist — Oskar Naaris ja Hugo Köhler aga läksid Saksamaale Holsteini, et täita seal nõuetavat praktikat.

Jäneda Põllutöökeskkooli lõpetajad.

Jäneda Põllutöökeskkool saatis ellu 14. lennu kasvandikke arvult 24, kuna

6 õpil. mõningate eksamite lahendamine pooleli. Seega on Jäneda pk. lõpetajaid 314. Koolist läbi käinud noorte meeste arv tõuseb 500-le. Lõpetasid: Kallip, H. — Porman, E., Tamm, R. — Virumaalt. Luuken V., Martinson, G. — Järvamaalt. Adamson, E. — cum laude, Andrespuk, I., Landt, J., Muru, A. — cum laude, Pihlak, G., Pullisaar L., Veelman, R. — Harjumaalt. Põld, J. — Läänemaalt. Asper, S., Aednik, M., Laos, E., Lüübek, V. — cum laude, Tamm, E., Vipper, O. — cum laude — Tartumaalt. Ertel, K., Õigus, V. — Valgamaalt. Järv, E. — cum laude, Ritsland, R., Rumm, H. — Võrumaalt.

Vahi aiandus-mesinduskooli 4. lend.

Kooli lõpetasid: Anijalg, Ernst — Võrumaalt, Eckbaum, Aino — Pärnumaalt, Friedrichson, Voldemar — Pärnum., Ingerman, Salme — Tallinnast, sürman, Erika — Põltsamaalt, Kalam, Villem — Viljandim., Karell, Maimo — Järvamaalt, Klimberg, August — Tartumaalt, Kolk, Vassili — Muhu-Suure-

vallast, Kärner, Hugo — Viljandim., Käär, Lehte — Tartum., Kütt, Anna — Viljandim., Leibach, Artur — Virum., Orgo, Marta — Virum., Parsnik, Artur — Järvam., Plaks, Linda — Tartust, Porman, Helvy — Virumaalt, Pruuli, Karl — Tartumaalt, Riisenberg, Viktor — Virumaalt, Roht, Erich — Tallinnast, Rummi, Leonhard — Võrum., Saar, Erna — Põltsamaalt, Sildnik, Marta — Tartumaalt, Soomelt, Martin — Tartumaalt, Teär, Elvine — Saaremaalt, Tuul, Voldemar — Võrumaalt.

Kõik lõpetajad asuvad järelpraktikale, neist 3 Soome ja 2 Läti, kuna teised kodumaa aedadesse praktikale jäävad.

Esimese lend perenaiste abisid Sakust.

Möödunud sügisel Saku kodumajanduskooli juures asutatud 6-kuulise kursuse taluperenaiste abide ettevalmistamiseks lõpetasid järgmised 18 õpilast: Helmi Altof, Alviine Iin, Lilli Juurikas, Armilde Kaev, Leida Kello, Anni Kitzing, Alviine Kuusk, Olli Kraam, Helene Liik, Marie Pikberg, Marta Rehi, Helene Reinwalt, Linda Sauberg, Elli Truu, Alviine Tarup, Linda Tarius, Hildegard Veski ja Elisabet Värk.

Kõik lõpetajad, kes soovisid kohti, soovitati kooli poolt kohtadele — 4 perenaisteks ja teised abideks. Kohapakkumisi oli rohkem kui kool rahuldada suutis.

Vasula perenaiste abiliste eriklassi lõpetajad.

Anvelt, Helmi — Viljandi-Kõo, Fuks, Leida — Kodijärve v., Jõgi, Olga — Pala v., Kikka, Marta — Haaslavalt, Kits, Salme — Rõngu, Kudu, Oie — Võrumaa Erastvere, Kuku, Elisabet — Tartum. Kodijärve, Miiter, Else —

Saadjärve v., Peterson, Amalie — Vesneri v., Rebane, Magdaleena — Kavilda, Rõigas, Linda — Viljandi Tuhalaane, Talv, Leida — Tartum. Kambja, Teearu, Herta — Pärnum. Jäärja v., Toots, Aliide — Tartum. Tähtvere v., Viira, Amanda — Tartum. Elistvere v.

Vaeküla põllutöökooli

lõpetasid järgmised 15 õpilast: E. Malmberg — Järvam., Elm. Kukk cum laude — Tartum., A. Jürgenson — Viljandim., J. Kõuts — Viljandim., A. Oskar cum laude — Harjumaalt, H. Soonvald — Tartumaalt, A. Subarjev — Virum., A. Uibo — Tartum., Joh. Tepp — Virum., V. Rekand cum laude — Viljandim., A. Ott — Tartumaalt, J. Karu — Võrum., Ed. Pütt — Saaremaalt, V. Bergelbaum — Järvam. ja R. Villberg — Tartumaalt. Ühe lõpetaja — A. Uibo saadab põllutööministeerium üheaastasele praktikale Rootsi.

Keila põllutöökooli lõpetasid:

Busch, Harri — Keilast, Puumann, Eduard — Kloostri, Jürgens, Leida — Keilast, Jürgenson, Karl — Keilast, Mikiver, Helmuth — Loksalt, Aren, Arnold — Kloostri, Punverk, Olga — Anijalt, Niuk, Herman — Inglise vallast, Lampmann, Jaan — Kongutast, Vahlberg, Johannes — Kongutast, Siitam, Endel — Tallinnast, Reismann, Rudolf — Keilast, Rehesaar, Viktor — Avanduse v. (Simunast), Lüübek, Karl — Hiiu v., Kullo, Aleksander — Harkust, Amann, Roland — Sauelt, Pertmann, Oskar — Mäo v. Järvamaalt, Pertmann, Artur — Mäo v. Järvam., Zimmermann, Osvald — Märjamaalt.

Kooli lõpetajatest läksid kodutallu 12, teenima 3, edasi õppima 1 ja praktikataludesse 3 õpilast.

Maanoorteringi kalender-töökava.

MAI.

Ühiselt kooskäies ja tegutsedes:

1. Kavatsed emadepäeva ja karskuspuha korraldamine.
2. Kavatsed metsapäeva korraldamine.
3. Ühiselt rahvamaja või mõne avaliku koha ümbruse kaunistamine ja sinna puude istutamine.
4. Maa ettevalmistamine ühise heintaimede kollektiivlapi asutamiseks

käidavamasse kohta. Kuu lõpul külvata.

5. Kodutalus läbiviidavate tööettevõtete jaoks demonstratsiooni koosoleku korraldamine mõne ringiliikme juures, kes samas tööettevõttes kaasa töötab.
6. Ühiselt tellitud seemned väljajagada.
7. Kavatseda ja selgusele jõuda juunis mõne õppereisi korraldamiseks.
8. Koduümbruse kaunistamiseks ette-

valmistusi teha taluhoonete värvimise kursuse korraldamisega. Leida koht värvimise kursuse jaoks.

9. Kui tööjuhised veel tellimata, siis on viimane aeg selle tegemiseks. Tööjuhiseid saab Põllutöökojalt — Tallinn.
10. Ettevalmistused võidupüha pühitsemiseks.

Kodutalus:

1. Keeduviljakasvatus. Maa ettevalmistus ja harimine. Seemnete külv (peet, hernes, spinat, porgand ja petersell). Külmakartvaid tai ni mitte liig vara külvata (kurk, uba). Kohe peale ülestõusmist kohendada mulda. Hoiduda koorukese tekkimisest. Kuival ajal kasta. Kastmiseks hommiku või õhtupoolne aeg, mitte keskpäev. Umbrohu hävitamine.
2. Juurviljakasvatus. Sügavalt maa harimine. Külv. Reavahede kohendamine ja umbrohu hävitamine. Maakirpude ja naerimardika hävituseks kaltsiumarsenaadi tellimine ja tolmutamine.
3. Seemnekasvatus. Maaharimine olgu põhjalikum harilikust harimisest. Juurumbrohud võimalikult hävitada. Sobivam heinaseemne-põldude külviaeg on mais. Peale külvi hävitada umbrohi ja kohendada ridade vahed.
4. Marjaaed ja puukool. Viljapuude pritsimine bordoo, kaltsiumarsenaadi või väävellubja vedelikuga. Karusmarja pöösaste pritsimine „Kasoraaniga”. Pöösaste ümberkaevamine ja väetamine. Muldoksade pae-nutamine. Pistikute peenrale asetamine. Õunapuude pookimine. Maasika istanduse korraldamine.
5. Katsetegevus. Kinnipidada juhtnõõridest ja ülesanded ajalt läbi viia ja kohe ülestähendused päevikusse kirjutada.
6. Koduümbruse kaunistamine. Puude, pöösaste ja lillede istutamine ning muru ja lillede külvamine. Hoolitsemine tehtud külvi ja istutuse tööde eest. Kuival ajal kasta.
7. Jänesekasvatus. Toita kandvaid emasid ja poegi hoolikalt ja uuesti paaritada. Üleminna haljale söödale pikkamööda, eriti silmas pidada seda poegade juures. Korda-

seadida puur, millega saab jäneseid rohu pealt otseselt toita.

8. Mesilaste pidamine. Pesad laiendada järk-järgult. Anda kihutussööta. Korda seadida uued kunstkärgedega raamid. Meetaimede külvamine. Korda seadida meekast.
9. Linnukasvatus. Noorte poegade eest hästi hoolitseda. Toita hoolikalt ja sagedasti. Poegade jooksuaiad korda seadida. Kanala puhastada ja lubjata.

JUUNI

Ühiselt kooskäies ja tegutsedes:

1. Öppereisi korraldamine kas kauge-masse või lähemasse ümbrusesse.
2. Mõne ringi liikme juures ühe koosoleku korraldamine mõne küsimuse lahendamiseks ja tehtud töö tule-muste näitamiseks või mõne tarviliku võtte demonstreerimiseks.
3. Ettevalmistused mõne suurema kohaliku maanoortepäeva korraldamiseks.
4. Värvimise kursuse korraldamine odava ja otstarbekohase värvimise pro-pageerimiseks.
5. Ühiselt asutatud heintaimede kollektiivlõunapil heinaseemnete külvamine.
6. Võidupüha pühitsemine koos teiste organisatsioonidega.

Kodutalus:

1. Keeduviljakasvatus. Kap-saste, kaalikate, tomatite ja söögi-peatide väljaistutamine. Varasematel külvidel kohendada ridade vahed. Kahjurite korral tarvitada tõrje va-hendeid ja hävitada umbrohud. Põua korral kasta. Herne, salatite, rediste ja spinati külvamine hilisemaks tarvitamiseks.
2. Juurviljakasvatus. Vahelt harimine. Harvendus ja salpeeter-väetistega või virtsaga väetamine pärast harvendust. Kahjurite esine-misel tarvitada tõrjevahendeid. Kah-jurite esinemisest teatada kohe rin-givanemale. Täita järjekindlalt töö-juhiste päeviku osa.
3. Seemnekasvatus. Heinaseem-ne põldude külv, kui need veel tege-mata. Umbrohu hävitamine ja rea-vahede kohendamine.
4. Marjaaed ja puukool. Umb-rohu hävitamine puukoolist. Karus-marjade pritsimine „Kasoraaniga”.

5. Katsetegevus. Katselappidel taimeide kasvu jälgimine ja nendest ülestähenduste tegemine.
6. Koduümbriuse kaunistamine. Suvelillede välja istutamine. Teede korraldamine. Välised värvimise tööd odavate värvidega ja katuste värvimine.
7. Jänesekasvatatus. Sööta vabalts söötmissuuriga rohu pealt ilma eriliste lisa söötadeta. Paaritada uuesti.
8. Mesilaste pidamine. Perede heitmine. Otstarbekohane uuteliik-

meteli alata mesilaste tööettevõttega tegutsemist. Pereheitmise takistuseks pesade laiendamine. Emade kasvatamine ja vahetus. Meekastide peale asetamine.

9. Linnukasvatatus. Kui eelmisel kuul pole tehtud, siis nüüd on vajalik kanala põhjalik puhastamine. Kanapogade toitmine muuta pikka-ajaks lihtsamaks. Pojad asetada jooksuaeda. Haudumistujulised kannad paigutada karistuspuuri või korvi. Halvad munejad välja praakida.

E. Vint.

Meie maanoortetöö.

Kümme aastat organiseeritud maanoori Lääne-Nigulas.

Aprilli kuul möödus kümme aastat ajast, mil kutsuti ellu Lääne-Nigula põllumeesteseltsi juurde noorte osakond. Maanoorte organiseerimiseks andis tõuke asjaolu, et sel ajal puudusid kohapeal teised seltskondlikud organisatsioonid, kes oleksid koondanud noori ja rakendanud neid seltskondlikule tööle.

Oma tegevusaja kestel on noorte osakond arendanud laialdast tegevust. Osakonnas on tegutsenud näitemängu, spordi, lugemise jne. ringid.

Tänu organiseerimistöele on noorte energiale antud eluterve suund vastavalt kellegi erihuvidele. Noored on vabanenud eneseteadvuses kitsarinnalisusest, tundes kõik end vääriolistena ja üheõiguslikena kodanikena.

Kümnenda aastatähiseni jõudes jääb soovida maanoorte organiseeritud peretele, et senine edukas töö ergutaks noori järgnevat aastakümnet tegutsemisele veelgi suurema innuga. Selleks jõudu ja edu.

P. M.

Tudulinna korraldatakse huvitavat maanoortepäeva.

Kavas rida mitmesuguseid võistlusi.

Seni on Iisakus peetud kihelkondlike noortepäevi kolm, milliste tähtsamaks osaks on olnud noorte töö näitused. Nüüd on Iisaku ja Tudulinna noorsoolased algatanud mõtte, korraldada noortepäev igasuguste võistlustega, kusjuures tööde näitus jääks ära.

Säärane päev peetakse ülekihelkondlikuna 1. juulil 1934. a. Tudulinna. Osa võtavad Iisaku, Mäetaguse, Illuka, Tudulinna ja Oonurme noorte organisatsioonid, arvult 16 noorte koondist. Päeva korraldavas toimekonda on valitud: Ed. Amer — esimehena, T. Ruuben, E. Proodel, L. Suurväli, A. Roosiväli ja K. Lepasaar. Kavatakse korraldada noorte vahel rida võistlusi, nagu ilulugemine, välgkõne, võistlus ette teatamata teemil, kirjatööde võistlus teemil: „Minu kodu“ ehk „Loidus tänapäeva maanoorte liikumises“, millised tööd tulevad võistlejatel esitada. Peale nende on nähtud ette töövõistlused, nagu: künni-, ketruse ja igasugused spordivõistlused, massvõimlemised ja mängud.

Noortepäev töötab kujuneda huvitavaks eriti võistluste tõttu. Juba nüüd on alustatud eeltöödega suurima võistluspäeva heaks kordaminekuks.

E. O.

Noorte pidupäev Assikveres.

Assikvere noorte maatulundusklubi ja Halliku hariduse seltsi ühisel korraldusel peeti Assikvere seltside majas 1. mail 2. Kodavere kihelkondlik maanoortepäev, kuhu ilusa ilma tõttu rohkearvuline kihelkonna noortepere kokku oli voolanud, nii et ruumikas maja kõiki pidulisi ära ei mahutanud.

Päeva avas tervitusega klubi juht hra H. Tartu. Vaimuliku talituse pidas Alatskivi õp. hra Beifeldt. Peokõnelejana oli palutud E. Põllum. Kesks. sekretär hra agr. A. Eck-

Maanoorte juhtide kongress Jaanipäeva ajal.

Põllutöökojal on kavatsus juba lähemal ajal, arvatavasti Jaanipäeva paiku, Tallinnas ära pidada maanoorte organisatsioonide saadikute üleriiklikku kongressi, milleks kõigile registreeritud ringidele, klubidele ja osakondadele kutsed saadetakse.

Maanoorte kongressi ülesandeks oleks liikumise arendamine ja „Ülemaalise maanoorte ühenduse“ ellukutsumine.

baum, kes kõneles: „Maanoorte organiseerimisest ja selle tarvilikkusest.“

Tervitusi pidupäeva puhul tõid Kodavere noortele Halliku N. M. K. juht hra H. Saar, Halliku põllumeeste kogult ja K. L. Pala kompaniilt hra R. Bunder, Halliku hariduse seeltsilt hra E. Tralla, kohapealselt maatulunduskonsulendilt, kes on haige, agr. Roos ja Saare põllumeeste seeltsilt hra H. Saar. Päevale, mis noorte energilisel tegevusel hästi kordaläinuks tuleb lugeda, järgnes pidu, kus kanti ette B. Kangermanni „Vaikne kena kohakene“, millele omakorda järgnes tants, kus noored demonstreerisid oma võimeid tantsu-kultuuri alal.

Adiste-Miiaste noorte maat. Klubi hoogne tegevus.

Hiljuti peeti Adiste-Miiaste Noorte Maatulundus Klubi peakoosolek. On tegutsenud möödunud tegevusaastal edukalt, korraldati mitmesuguseid kursusi, viidi läbi ühine seemnete tellimine ja õunapuude pritsimine. Samuti korraldati õppereise silmaringi laiendamiseks mitmesse paika ja omavahelisi koosviibimisi ja pidusid.

Uuel tegevusaastal otsustati korraldada igasuguseid kursusi, mis võimalik, karja- ja rohumaade päev, metsapäev klubi asukohas, õppereise teha Tartu ja parimatesse taludesse, korraldada kodukorralduse võistlus 3-aastaline, pidusid jne. Klubil on oma laulukoor, õpiring ja raamatukogu. Praegu on klubil viis osakonda: aianduse-, juurvilja kasvatus, spordi- ja naismeeskäsitöö osakonnad. Uueks klubi vanemaks valiti A. Ivask, juhatusse valiti J. Härmits, L. Härmits ja O. Ramm.

Õpetajad asugu maanoorte töö juhtima.

Lüganuse maatulundusnõukogu kor-

roldusel oli 29. apr. kell 11 Lüganuse haridusseltsi pargis põllumajanduspäev, kus kõnelesid E. Põllum. Keskseltsi sekr. E. Vint — maanoorte liikumise sihtidest ja tööst, konsul. H. Steinhäus — rohumaade korraldamisest, sekr. V. Roots — kartulikasvatamisest ja turundamisest ja Jõhvi maatulunduskonsul. E. Timusk — põllumajanduse päevaküsimustest.

Muude resolutsioonide hulgas võeti vastu ka otsus, et: maanoorte liikumise alal töötagu kaasa ka õpetajaskond ning Lüganuse ümbruskonnas kutsutagu ellu iga alg- või täienduskooli ringkonnas vähemalt üks maanoorter ning üleriigi peab väljakujunema olukord, et iga kooli ringkonnas tegutsegu õpetajate juhtimisel vähemalt üks maanoorter.

Viinahoone rahvamajak.

Pühapäeval peeti Pärsti Noorte ühingu peakoosolekut, kus oli muuseum arutusel kauemat aega ühingu käes rendiloleva endise Pärsti viinavabriku hoone ostmise ühingule. Viimane kavatses selle ehitada ümber rahvamajak. Ostuküsimus otsustati ühelhäälel jaatavalt.

Pärsti noorteühing on üks aktiivsemaid maakonnas. Ühingul on üle 120 liikme, kes jagunenud aianduse-, kultuur- ja ekskursioonide õpperingidesse. Käesoleva aasta jooksul on korraldatud kuus vaidlusõhtut, mis olnud osavõtjailt rohkearvulised. Viimasena refereeris moodsast naisest hra. Jüri Jaanson.

Kalitsa noorteühingu kümnenda aastapäeva puhul korraldati 30. apr. kohalikus end. koolimajas teeõhtu, mis õnnestus hästi. Rahvast oli teeõhtul rohkesti. Ka tervitati ümbruskonna seltside poolt juubilari.

Õpilaste tööde näitusi.

Õpilaste tööde näitus Vaeküla põllutöökoolis.

Õpilaste tööde näitust külastades tuli päris imestada, millega noored kõik hakkama saavad. Võib öelda, et Vaeküla õpilased tulevad toime kõigi talus ettetulevate puu-, raua- ja sadulsepa töödega. Näitusel oli välja pandud ainult osa töid, mis aasta jooksul valmistatud. Kõigepealt paistsid silma mitu paari Soome telgi, mis olid valmistatud Kehtna kõrgemale kodumajanduskoolile. Siis igasugused rauatööesemed: hobuserauad, vankriteljed, juurvilja köblad, raudhaamid, vasarad jne. Vististi teevad poisid alasi ka valmis kui kätte võtavad. Puutööst: tugitoolid, kirjutuslaud, igasugused tislери tööks tarvisminevad esemed, tislери pingid, hõövlipakud, suusad, loogad jne. Üks poiss oli isegi väga nägusa ja heakõlalise mandoliini valmistanud. Edasi oli valmistatud ja välja pandud igasuguseid sadulsepa töid.

Näitus Polli põllutöökoolis

Polli põllutöökool korraldas 29. aprillil sama kooli ruumes oma õpilaste tööde näituse. Ilusa ilma tõttu oli osavõtt näitusest väga elav. Erilise tähelepanu osaliseks said kodumajanduse eriklassi ja põllutööklassi väljapanekud. Esimese väljapanekud, millise moodustasid peaaesjalikult kangastelgedel koetud seinavaibad ja laudlinad, mis oma värvikülluse ja maitseka muustriga tähelepanu oma peale tõmbasid. Peale selle oli veel palju õmblus- ja tikandustöid. Põllutööklass omalt poolt oli välja pannud mitmesuguseid põllutööriistu ja talumööblit, mis asjatundlikul juhtimisel olid korralikult valmistatud. Samal päeval oli ka korraldatud õpilastevaheline kergejõustiku võistlus, millest hulk, nii mees- kui ka naisõpilasi osa võttis. Selle päevaga lõppes koolis ka teoreetiline kursus ja õpilased siirduvad praktilistele töödele, kooli juures asuvasse mõisa ja Morne aiatalu.

Soimetusele saadetud kirjandus.

Puukooli ja marjaiaa tööjuhü. Maa-noorte kirjandus nr. 2, Põllutöökõja väljaanne. 24 lhk. Hind 10 s.

Puukooli ja marjaiaa tööjuhü sisaldab põhimõttelisi juhtnõõre puukooli, marjaiaa, witsapaju, maasikakasvatamise ja põõsaste paljundamise kohta. Tööjuhüisega on kaasas ka arvestuse raamat kõikide kulutuste ülesmärkimiseks.

Seemnekasvatuse tööjuhü. Koostanud: A. Liideman ja E. Vint. Maanoorte kirjandus nr. 3, Põllutöökõja väljaanne. 24 lhk. Hind 10 s.

Seemnekasvatuse tööjuhü käsítab heina, kõõgi ja juurviljaseemnekasvatust. Lühikestele näpunäidetele on li-saks tabelid mitmesuguste ülestähenduste tegemiseks ja tasuvuse arvestamiseks.

Linnukasvatuse tööjuhü. Koostanud: L. Kuusental ja E. Vint. Maa-

noorte kirjandus nr. 4. Põllutöökõja väljaanne. 24 lhk. Hind 10 s.

Linnukasvatuse tööjuhüis on üldjuhtnõõrid kana-, pardi-, hanide- ja kalkunite kasvatamiseks ning lõpus kümneleheküljeline arvestuse raamat järjekindlalt ülestähenduste tegemiseks ja tasuvuse arvestamiseks.

Nimetatud kolm tööjuhüist on koostatud maanoorterõngide, maatulundusklubide, põllumeeste ja maanaiste seltside noorte osakondade ja teiste noorte põlumajandusliikude organisatsioonide liikmete töö ja tegevuse korraldamiseks.

Kõikides tööjuhüistes on kaasas ka juhtnõõrid tööettevõtte läbiviimiseks ning seega on üleaidatud mitmest raskuspunktiist.

Jääb soovida, et ringi liikmed kasutaks nimetatud tööjuhüiseid kodutalus ülesannete läbiviimisele.

Tööjuhüised on saadaval Põllutöökõja nõuande talitusest, Tallinn, Pikk uul. 40.

V a h i **aiandus - mesinduskooli**

aianduse eelpraktikale on
uute

õpilaste vastuvõtmine

alganud. Niisama võetakse ka põllutöökooli uusi õpilasi vastu. Õppetööalgus aiandus-mesinduskoolis 1. augustil, põllutöökoolis oktoobri kuul.

Lähemaid teateid saab juhtajalt Tartu kaudu.

Vodja **põllutöökoolis**

kestab õpetus vahetpidamata 1½ aastat, s. o. 2 talvet ja 1 suve. Õpetus on koolis teoreetiline ja praktiline. Õpilastel tuleb kõikidest koolimajapidamises ettetulevatest töödest osa võtta ja saavad selle tasuks koolilt söögi ühes pesupesemisega. Korter, küte ja valgustus on tasuta. Õpilasteks võetakse vastu isikuid, kes on sundusliku algkooli haridusega ja vähemalt 16 a. vanad. Õppetöö algus on I klassis 15. okt. Kool asub Vodja raudteejaama juures. Lähemaid teateid saab koolijuhatajalt, aadr. Vodja ag.

KOOLIJUHATAJA.

Kuremaa

karjakontrollassistente
ja karjatalitajate koolis

algab õppetöö 1. oktoobr.

Õpilasteks võetakse vastu 6 klassi algkooli haridusega vähemalt 17 a. vanuseid mõlemast soost isikuid.

Karjatalitajate koolis õppeaeg 1 aasta, kontrollassistente koolis — 2 aastat.

I klassis kooli majapidamises tehtud tööde eest ülespidamine tasuta.

Lähemaid teateid saab kooli juhatajalt. Aadr. Kuremaa pag. Tartumaal.

Arkna **põllutöökoolis**

on alanud uute õpilaste
vastuvõtmine.

Lähemaid teateid saab
koolijuhatajalt, Rakvere,
postkast 50.

KUI PALJU UNISTUSI VÕIKS
12 AASTA PÄRAST, VÕIB
OLLA AGA JUBA PALJU
VAREM — AASTA VÕI KO-
GUNI MÕNE KUU PÄRAST
TÄITUDA, KUI SÕLMITAKSE

Noorte kindlustus EEKs-MAJA's

IGA NOORTE KINDLUSTUSE POLIIS
ON VÄÄRTPABER, MILLEGA
SAATE KR. 1.50 EEST KUUS EHK

5 sendi eest päevas hiljemalt

12 aasta pärast

kaksadaviiskümmend krooni.

Lähemaid teateid pärige

EEKS - MAJA

peakontorilt Tallinnas, Lai t. 1;
kontorilt Tallinnas, Harju 29; osa-
kondadelt Tartus, Viljandis, Rak-
veres, Valgas ja Petseris või EEKs-
MAJA esindajatelt.

Keila

üheaastane põllutöökool

asub Keila mõisas, 1 klm.
Keila jaamast.

Vastu võetakse mõlemast soost
õpilasi, kes algkooli kohuse täitnud
ja vähemalt 16 a. vanad. (Vanuse
ja eelhariduse suhtes erandid või-
malikud).

Õppetöö kooli juures kestab
15. oktoobr. kuni 1. maini. Õpetus
koolis on tegeline ja teoreetiline.
Õpetus, korter ja küte on õpilas-
tele koolis maksuta. Toitlus ühis-
köögis maksab umbes 10 kr. kuus
õpilaselt.

Õpilasi võtab vastu ja lähemaid
teateid annab koolijuhataja.

Aadr.: Keila põllutöökool, Keila.
Telefon 76.

Helme kodumajanduse
keskkoolis

algab õppetöö 1. novembril.

Kooli kursus 3 aastat. Vastu
võetakse ainult tütarlapsi, kes
6 klassi algkooli lõpetanud.
Õppemaksu ei ole. Ülalpidam-
ine ühes korteriga 12—13
krooni kuus.

Helme põllutöökooli
kursus 2 aastane, õppetöö
algus

15. oktoobril.

Vastu võetakse mees- ja nais-
õpilasi. Lähemaid teateid saab
kooli juhatajalt, üle Tõrva.

A.-s. „Ühiselu“ trükk, Tallinn, Pikk 42.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR